

Természetes szárítású dohányfajták összehasonlító vizsgálatának eredményei, 2005-2013

VARGA LAJOS
Agroport-D Kft.

BEVEZETÉS

Az Agroport-D Kft. folyamatos nemesítói munkájával igyekszik biztosítani a megfelelő számú, jó termőképességgel és minőséggel rendelkező dohányfajtát.

Munkánk eredményességét jelzi, hogy Magyarországon jelenleg döntően hazai előállítású fajták vannak köztermesztésben.

A fajta előállítás egy permanens folyamat, amely hosszú és következetes munkát igényel. A kórokozó populációban, valamint a dohánytermesztés körülményeiben beálló változások folyamatos nemesítói munkát tesznek szükségessé.

A folyamatos fajta előállítást az is indokolja, hogy valamennyi, a termesztők és gyártók által kívánt tulajdonság optimális szintű beépítése egy adott fajtába – a nemesítési törekvések ellenére – lehetetlen. Így minden előállított fajta kompromisszum eredménye.

Egy új fajta állami elismeréséhez, szélesebb körű köztermesztésbe kerüléséhez legkevesebb 8-14 év szükséges a nemesítési munka kezdetétől számítva. Az intervallum szélességének oka, hogy új szülő vonalak előállítása esetén legalább 6 évvel többel kell számolnunk, mint a már meglévő szülővonalakból történő F₁ kombinációk előállítása esetén. Ebbe az időtartamba a nemesítésen kívül már benne van a kisparcellás teljesítményvizsgálatokhoz, illetve az üzemi kísérletekhez minimálisan szükséges idő, de optimális esetben is ennél hosszabb idővel kell számolnunk.

Egymással párhuzamosan több kombináció vizsgálata történik, így lehetőség van ezek közül a megfelelőbbek kiválasztására.

A számos vizsgált kombinációból mindössze néhány jut el azok közé, amelyek üzemi kísérletbe kerülhetnek. Az üzemi kísérletek a termelő cégek támogatásával és szervezésében kerülnek beállításra, ahol már gyakorlati termesztési körülmények közt kell bizonyítani a fajtajelölteknek. Gyakorlatilag ez az utolsó lépés a fajta köztermesztésbe kerülése előtt.

E hosszú folyamat során a korábban ígéretesen szereplő kombinációk is kihullhatnak a nemesítés és teljesítményértékelés bármelyik szakaszában, mivel a fajtajelöltek teljesítményét, tulajdonságait csak több év eredményei alapján lehet megbízhatóan elbírálni. Ennek oka, hogy számos tulajdonság kifejeződése környezeti tényezőktől is függ, amelyek az évjáratok különbözősége miatt nem minden évben érvényesülnek, így a fajták ezekre adott reakciója sem bírálható el.

A célunk a hazai termőterület nagysághoz mérten olyan fajtaválasztékot biztosítani, mely megfelel az ipari és a termelői követelményeknek is.

Mind a nemesítő, mind a termelők, mind az ipar közös érdeke, hogy minden olyan fajtajelölt, amely a jelenleg termesztésben lévő fajták értékmérő tulajdonságait eléri, de legalább egy fontos paraméterben meghaladja azokat, köztermesztésbe kerüljön.

Az e cikkben is szereplő Pallagi 12 fajta kiválasztása is a fent leírt módon történt meg. A kedvező kísérleti eredményeknek köszönhetően a fajta állami elismerésre bejelentésre került és 2014. év tavaszától már elismert fajtaként bővíti a hazai nemesítésű burley fajtaválasztékot.

E fajta jó termőképességgel és rezisztenciával rendelkezik, mindamelllett jó ipari, degusztációs tulajdonságokkal, így kielégítve az ipar részéről egyre hangsúlyosabban felmerülő ezen igényt. Reméljük, hogy e fajtánk széles körben elterjed és az elkövetkezendő években jelentősebb termőterületen termesztetni fogják.

Természetesen emellett további jelöltek kiválasztása is folyamatban van, melyek közül már ebben az évben is lesz olyan, amely üzemi kísérletekben fog szerepelni és e sikeres kísérleteket követően akár néhány éven belül elismert fajta lehet.

Nemesítési munkánk gyakorlatnak átadható eredményeit számos kiadványban, bemutatón, üzemi kísérletben ismertettük.

Jelen munkánkban a 2013. évi természetes szárítású (burley) fajta összehasonlító vizsgálataink eredményeit mutatjuk be a korábbi évek adataival kiegészítve.

A KÍSÉRLETI KÖRÜLMÉNYEK ISMERTETÉSE

A vizsgálatokat 2005 és 2006 között pallagi kutató telepünkön, csernozjom jellegű homoktalajon végeztük. A vizsgálatba vont termőhely talaja meszet a szántott rétegben nem tartalmazott, közepesen savanyú. A humusztartalom a hazai kategóriák szerinti besorolás alapján „megfelelő”, az AL-P₂O₅ és az AL-K₂O tartalom pedig „jó-igen jó” ellátottságra utalt.

A 2007-es évtől kezdődően kísérleteinket Pallagtól 6 km-re a Gáspár György kertben állítottuk be. A kísérlet talaja csernozjom jellegű homok, hasonlóan a pallagi területhez. A talaj mésztartalma a szántott rétegben alacsony, gyengén savanyú kémhatású, humusztartalma „közepes”, foszfor és kálium ellátottsága „jó”.

A 2005–2012 között az alaptrágyaként felhasznált műtrágya hatóanyagok mennyisége az alábbi intervallumokban változott: N: 0-45 kg/ha, P₂O₅: 0-114 kg/ha, K₂O: 48-185 kg/ha, fejtrágyaként 100 kg/ha N került kijuttatásra.

2013-ban N: 67 kg/ha, P₂O₅: 55 kg/ha, K₂O: 165 kg/ha hatóanyag került kijuttatásra alaptrágyaként, illetve további 100 kg/ha N fejtrágyaként.

A 2013. évben az ültetést követő hónapok, május és június, a dohánytermesztés szempontjából kedvezőek voltak. Ezt követően egy rendkívül meleg és csapadékhiányos időszak következett, rekord közeli számú kánikulai nappal. A csapadékhiány a betakarítás végéig kitartott. Júliusban – augusztusban folyamatosan öntöztünk, 20 mm vizet juttatunk ki öntözési fordulónként, a 7 forduló alatt összesen 140 mm-t.

A vizsgálatokat kisparcellás kísérletben végeztük négy ismétlésben, 50 töves parcellákon. A kísérletben államilag elismert fajták és egy fajtajelölt szerepelt, a honosított TN 86 és TN 90 kontroll fajtákkal kiegészítve.

A kísérleti területen bakhátműveléses agrotechnikát alkalmaztunk (gépi ültetés, mechanikai gyomirtás, tetejézés, kacsmentesítés) minimális növényvédelem mellett. A betakarítást az érési ütemnek megfelelően 3-4 alkalommal végeztük. A letört anyag szárítása lécre fonva történt.

A vizsgálatok folyamán minden, a nemesítési célkitűzésben meghatározott tulajdonságot értékeltünk, de jelen közleményünkben csak a gyakorlati termesztés szempontjából fontos adatokat közöljük.

2013-ban a burgonya y vírusnyomás a kísérleti területen rendkívül alacsony volt, melyet jól mutat a Coresta vírusvizsgálati kísérletben szereplő fogékony dohányfajták átlagában a mindössze 9 %-os, míg a rezisztens fajták 0 %-os átlagos PVY fertőzöttsége.

A KÍSÉRLETEK EREDMÉNYEI

A termesztés számára fontos adatokat táblázatos formában, szöveges értékelés nélkül közöljük. Ezen táblázatok információt szolgáltatnak burley típusú fajtaink szárazsúly alakulásáról (1. táblázat), a fajták termelői minőségéről (2. táblázat) és a fajták burgonya y vírussal való fertőzöttségről (3. táblázat). A 4. táblázat burley típusú fajtaink betegség ellenállóságáról tájékoztat, a korábbi évek vizsgálati eredményeit is figyelembe véve.

Az adatok részletes elemzését mellőzzük, de néhány megjegyzést teszünk:

- Valamennyi vizsgált fajta, fajtajelölt termőképessége megfelelő, a fajták között inkább a terméshozzájárulásban vannak különbségek.
- A termelői (válogatási) minőségben az évjáratoknak nagyobb a szerepe, mint a fajtáknak.
- Hazai nemesítésű fajtáink jobb termőképességűek, mint a honosított fajták.

1. táblázat A természetes szárítású dohányfajták szárazsúly adatainak alakulása, Debrecen-Pallag (2005-2006), Gáspár György kert (2007-2013)

Fajta	Termésátlagok [t/ha]								
	2005 ¹	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ¹
Pallagi 5	3,1	3,2	2,8	2,5	3,7	3,7	3,6	3,5	2,8
Pallagi 7	2,9	3,1	3,3	2,9	4,3	3,8	3,7	3,5	3,1
Pallagi 12	-	-	-	-	-	3,4	3,7	3,1	3,3
TN 86	2,6	2,6	2,7	2,4	3,8	3,2	4,0	3,4	2,5
TN 90	2,5	2,5	2,7	2,8	3,5	3,3	3,1	3,4	3,2

¹ Tájékoztató adat, mivel a területen talajfolt volt

2. táblázat A természetes szárítású dohányfajták termelői minősége, Debrecen-Pallag (2005-2006), Gáspár György kert (2007-2013)

Fajta	A+B válogatási osztály aránya [%]								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pallagi 5	62,5	82,1	83,6	71,3	90,8	71,1	78,1	82,6	84
Pallagi 7	66,6	81,6	84,4	65,7	94,4	65,8	78,5	79,6	83
Pallagi 12	-	-	-	-	-	78,1	82,3	81,0	78
TN 86	58,8	82,8	72,3	73,1	97,3	76,9	81,9	82,5	80
TN 90	60,2	78,7	80,7	66,6	94,7	78,1	76,5	82,5	76

3. táblázat A természetes szárítású dohányfajták PVY fertőzöttségének alakulása, Debrecen-Pallag (2005-2006), Gáspár György kert (2007-2013)

Fajta	Burgonya y vírus fertőzöttség [%]								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pallagi 5	0	0	0	4,0	1,0	0	1,0	0,5	0
Pallagi 7	0	0	0	4,0	1,0	0	0,5	0	0
Pallagi 12	-	-	-	-	-	0	0	0	0
TN 86	0	0	0	5,0	1,0	0,5	2,0	0	0
TN 90	0	0	0	4,0	1,0	1,5	0,5	0	0

4. táblázat Az AGROPOR-T-D Kft. által nemesített burley típusú dohányfajták betegség ellenállóságának összefoglalása

Fajta	Betegségekkel, vírusokkal szembeni ellenállóképesség minősítése				
	burgonya y vírus	dohány mozaik vírus	fekete gyökér-rothadás	alternária	peronoszpóra
Pallagi 5	nagyon jó	nagyon jó	jó	közepes	közepes
Pallagi 7	nagyon jó	nagyon jó	jó	közepes	közepes
Pallagi 12	nagyon jó	nagyon jó	jó	közepes	- ¹

¹ Nem ismert

ÖSSZEFOGLALÁS

A szerző közleményében az AGROPORT-D Kft. által nemesített államilag elismert természetes szárítású fajtákkal, fajtajelölttel és a honosított TN 86 és TN 90 fajtákkal 2005-2013. években végzett összehasonlító kísérletek eredményeit ismerteti.

IRODALMOJEGYZÉK

VARGA L. (2012): Természetes szárítású dohányfajták összehasonlító vizsgálatának eredményei, 2004-2012
http://www.madosz.hu/fileok/File/Agroport%20anyagok/Burley_Agroport-D_2012.pdf

Results of comparative studies on air-cured type tobacco varieties, 2005-2013

LAJOS VARGA
Agroport-D Ltd.

SUMMARY

The author reviews the results of the comparative trial (2005-2013) involved the registered burley tobacco varieties and variety candidate bred by AGROPORT-D Ltd. compared to TN 86, TN 90 control varieties.